

כניסת שבת:
ירושלים: 17:02
ת"א: 17:16
חיפה: 17:06
באר-שבע: 17:20

יציאת שבת:
ירושלים: 18:15
ת"א: 18:17
חיפה: 18:15
באר-שבע: 18:18

יריית פתיחה / אבישי פרי

1. דור של קצבים - - -

למעשה, "הלעיטני" אינו רק מציאות טכנית. הוא מאפיין קולע לצלם-דמותו של איש שדה גס כעשיו. זהו להט היצר. חיפזון השעה.

להט זה מביא בכנפיו טשטוש וערפול כבד. הופך החיים לסם. אין דעת שקולה ואין מחשבה מדודה. "סוף מעשה במחשבה תחילה" - מילה גסה.

ליבו של עשיו מבעבע כביצה רותחת. גועש כנהר. "הלעיטני". מהסיבה הזו בדיוק הוא גם "רץ ומפרכס". ומאותה סהרוריות ברברית נובעת, בעצם האינתיפאדה הישמעאלית החייתית. לחלה.

"נטיעה", אומר רמי בר אבא (ביצה כה, ב), "עשויה לקטע רגלי הקצבים". וכל-כך למה? מה בין שמיטה להר סיני?

פירש רש"י: "נטיעת ערלה שאמרה תורה להמתין שלש שנים מלאכול פירות, מקטע רגלי הקצבים הממהרים לאכול קודם הפשט וניתוח ופעמים שנמצאת טרפה".

כך, מבלי משים-לב, הופך דור הפלאפל הישראלי הסואן לדור של קצבים - - -

<<< המשך בעמוד הבא

עשיו ויעקב. איש התורה הנצחי - מול איש השדה הנצחי. אם תרצו, ה'אברך' שגמרתו לחם-חיוו מול איש החיים שתלאת הקיום הטרופה היא לחם-חיוו. אבל מהו הסיסמוגרף לבחון מהו יעקב ומיהו עשיו? התדעו אתם?

הנה שרטוט מדויק להפליא מדברי המדרש על הפרשה שמתאר מה שמתחולל בקרבה של רבקה אמנו (בראשית רבה, סג, ו): ויתרוצצו הבנים בקרבה בשעה שהייתה עומדת על בתי כנסיות ובתי מדרשות יעקב מפרכס לצאת, זהו שכתוב (ירמיה א) בטרם אצרך בבטן ידעתך, ובשעה שהייתה עוברת על בתי עבודת כוכבים עשו רץ ומפרכס לצאת, זהו שכתוב: זורו רשעים מרחם".

וכאן הבן למד: זה "רץ ומפרכס" ואילו השני רק "מפרכס"; במה אפוא דברים אמורים? מה בין השניים?

"הלעיטני", פוקד איש הציד עשיו על אחיו איש האוהלים, בסערה, "הלעיטני נאמן האדום האדום הזה". עשיו שב מן השדה סהרורי ומותש והוא נחפז לעבר העדשים.

השבוע בגליון:

4

מנהיגים שקט:
כשמנהיגי הדתות נפגשו עם הרבנים להרגעת הרוחות

השידוך הראשון:
כמה מילים על זוגיות ועל השידוך הראשון בהיסטוריה

3

"שלא יהיה פיגול":
רגעיו האחרונים של ראש ישיבת ברנוביץ'

איזהו מאושר?
בין אושר לעושר

4

הגיליון יו"ל ע"י:
"מכון בלבבי - יהדות מלב אל לב"

גיליון "פרשניית השבוע" - לאנשים שחושבים קצת יותר.
עורך ראשי: הרב אברהם ישראל פרידמן ומשפחתו. יועץ תוכן: יצחק העברי. לקבלת הגיליון - מייל המערכת: abyisrael@gmail.com פלא: 0504116867. להנצחות פנה לפל: 0527697719

לקבלת הגיליון במייל - שלחו בקשה ל: abyisrael@gmail.com

בגדר עניין "פרסום הנס"

שבת כג, ב. הדלקת נר חנוכה עושה מצווה או הנחה עושה מצווה. תמיהה עזה מנקרת במוחי זה עידן: אם אכן "הדלקה עושה מצווה" וכי אם נכבה הנר מיד עם תום ההדלקה, אין חייב המדליק להדליקה שוב, איך יהלמו הדברים את תכלית המצווה - שהיא "פרסום הנס", בעוד שיייתכן בהחלט שבשנייה זו של ההדלקה לא ראה איש את הנר המרצד.

זאת ועוד: בגמרא (שבת כב, ב) שנינו שאם תפס אדם את נר החנוכה משך שעות ארוכות לא יצא ידי חובת הדלקת הנר ואף "לא עשה ולא כלום", משום שהרואה אומר שלצורכו הדליק את הנר, ומשמע שהדלקה בלי פרסום הנס נטולת כל ערך (!), ומעתה איך באמת תועיל הדלקה סתם, כאשר כלל לא ברי לנו שהנס יתפרסם באמצעותה?

בס"ד גדולה הנני רוצה להציע בפניכם רעיון חדש וחריק: הנה במושכל ראשון נראה היה שפרסום הנס הוא עניין שתלוי באנשים הצופים וכי ככל שיהיו יותר צופים כך יגדל הפרסום ויתעצם, אולם נראה לעניות דעתי שאינו כן: אמנם בהחלט יש משמעות לפרסום באמצעות האנשים, אבל אין זה עיקרו ושמ. פרסום הנס - עניינו **מבחינת המדליק**, היינו - **שהוא יעשה מעשה של פרסום פומבי**. ואף אם אכן איש לא ראה את הנר, מכל-מקום זה הדליקו בחוצות, ובצורה של פרסום ובכך עצמו אפוא ישנו פרסום לנס. משכך, גם הדלקה לבד אשר נעשית בצורה פומבית וציבורית, הרי- היא קיום תכלית המצווה, גם אם לא ראו את הנרות. **עוברים ורואים**. רמז לדבר מצאתי בעצם דברי קודשו של הבית אפרים (שו"ת, סימן ס"ג) שביאר שאילו הדלקה עושה מצווה, בעצם ההדלקה יש פרסום הנס. ומשמע כי ההדלקה עצמה יכולה להוות פרסום.

אלא שהדברים לא יתחווירו דיו לפי דברי האחרונים על הדין שבשעת הסכנה מניח האדם את הנרות על שולחן ביתו ודיו (שם כא, ב), אשר נקטו כי יש דין 'פרסום הנס' גם כלפי בני הבית. ולדברינו, לכאורה מצב זה משולל כל 'צורת פרסום' שכל אינו פונה לרשות הרבים הפומבית, ואיך נאמר כן? אי"ה נדון בזה עוד ונרחיב את היריעה בסוגיה המרתקת.

יריית פתיחה / אבישי פרי (המשך)

יום ראשון י"א בתמוז תש"א - הוא תאריך שנחרט עמוק בליבנו. זהו היום בו נפרד ראש ישיבת ברנוביץ' בגולה וראש גולת אריאל, רבי אלחנן וסרמן, מעלמא-הדין. ברגעי שקיעה של חיים, רגעים טרם יובל על ידי הנאצי הערל לפורט התשיעי' ונשמתו תצא בטהרה, לאחר עיון חודר בסוגיה, רבי אלחנן איננו מפרכס. כלל וכלל לא. הוא שומר על דעתו הצלולה כשמן זית זך. פניו מאירים ומזהירים. "רבי אלחנן דיבר בשקט, תוך מנוחה נפשית", תיאר עד-הראייה, רבי אפרים אושרי. "אף קולו לא השתנה. ארשת פניו הביעה רצינות רגילה".

"שלא תעלה חלילה ברעיוננו", הוא פוקד על תלמידיו בשלווה וביטחון שלקוחים כמו מגן-עדן, "איזו מחשבת פסול שהיא כפיגול ופוסלת את הקרבן" - - -

ראש ישיבת ברנוביץ' לימד אותנו פרק מאלף בנטירה על יישוב הדעת והנפש. אף ברגעי זעף וסופה - כמו של פרידה מעלי-חלד. מסמר-שיער.

מה החמיץ דור העוועים של 'חטא העגל'? את המתינות הבריא ואת השלווה הברוכה. הטו אוזניכם לדברים חוצבי-להבות ששמעתי בשעתו ממורי ורבי, הרב יצחק אזרחי, ראש ישיבת מיר בירושלים:

"דַּי רָא הָעַם, כִּי-בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לְרַדֵּת מִן-הַהָר; וַיִּקְהַל הָעַם עַל-אַהֲרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוֹם עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ—(שמות לב, א) בני ישראל - הצביע ראש ישיבת מיר - נמהרים נחפזים, מיד כאשר משה בושש מלבוא. הם לא מתכננים אחרית של 'חטא העגל', אשר מכוחה לאחמ"כ ידרדרו בחטאים חמורים של גילוי עריות. (ראה רש"י על-אתר). ואנוכי הטעמתי עוד: "סרו מהר" - מעיד הקב"ה בפני משה עבדו. אכן "מהר", היה התסמין של חטא העגל. בלי שום-שכל והתבוננות.

מעתה תבינו, הסביר הרב אזרחי, מדוע באה כפרת 'עצי שיטים' בעטיו, משום שבאו בצורה של תכנון מסודר מראש. הנה, כך נאמר במדרש תנחומא (שם ט'): "...ולא תאמר ביריעה אלא אפילו בקרשים היה מעשה נסים: ומהיכן היו הקרשים? יעקב אבינו נטע אותם בשעה שירד למצרים. אמר לבניו: "בני, עתידים אתם להגאל מכאן, והקב"ה עתיד לומר לכם שאתם נגאלים, שתעשו לו את המשכן; אלא עמדו ונטעו ארזים ועכשיו, שבשעה שאמר לכם לעשות לו את המשכן, יהיו הארזים מתוקנים לכם". מיד עמדו ונטעו ועשו כן... הוי-אומר: סוד עצי השיטים של המשכן, הוא הכנתם מראש לדור העתיד של המשכן. יעקב אבינו נטעם כבר בשעתו, מראש, בכדי שבני ישראל יטלו בבוה העת בשעת בניית המשכן. תכנון מסודר מראש של האחרית, מונע השתטות מבראשית. להבדיל, כיום, בעולם החול, ישנו מקצוע שנועד להביא את האדם לידי 'תכנון' צעדיו מראש. לדוגמא, ישנן תכניות מניעה מראש שנועדו לסכל כל היסחפות לתסבוכת ממונית.

ימי אינתיפאדה באו עדינו. במצב רועש זה, כשג'ון קרי, אבו-מאזן ואבו-חדיר מעסיקים אותנו ומטריפים את מנוחתנו, אנחנו שוכחים, מכורח, להתעסק עם השאלה העמוקה יותר: בשביל מה לנו כל זאת ולמה נכנסנו למבול הסאגות הזה; ובשביל מה בכלל נגזר דווקא על עם-הנצח גורל עצוב של תלאה מתמשכת ושתית כוסות של דם ודמע. אכן כששאלת קיום מרחפת באוויר, אזי מטבע הדיברים, השאלות הערכיות נאלמות. "הושע נא", אנחנו מתחננים מהבורא כבימי חג האסיף, "הושע-נא נפש בהולה, הושע-נא". אמן כן יהי רצון.

השידוך הראשון בהיסטוריה - - -

בפרשת השבוע האחרונה למדנו על השידוך הרשמי הראשון בהיסטוריה. כך נישאים יצחק ורבקה בתיווך אליעזר עבד אברהם. אולם דומה, שיש כאן למד מאלף ואף חיוני הקריטי לעולם הזוגיות. הקשיבו:

"והיה", מדריך אברהם את עבדו, "הנערה אשר תאמר אליך השקיני מעט מים, תאמר לה: וגם לגמליך אשקה". מה באמת ראה אברהם בהצעה נדיבה וחומלת זו, כאבן-יסוד להקמת בית יהודי נאמן בישראל?

נראה, כי לא מדובר אפוא רק בעניין נאות וחשוב - כי-אם במתכון אלמנטארי לחיי הנישואין. שכן, זוהי צלם-דמותה של הזוגיות: זיהוי עקבי ומתמיד של צרכי האישה, עוד טרם יבוא המצב לידי מו"מ. יש לפעול עם עין בוחנת ולזהות מבע הפנים והעיניים. כמו רבקה, בשעתו, שמציעה הצעה אקטיבית נדיבה, בידעה את שאכן נדרש לכך עבד אברהם. היא איננה שוהה שיבקש מפורשות. היא מזהה את הצורך וניגשת חיש לסייע.

זיהוי חד ורגיש של צורך בן-הזוג, הוא אבן-יסוד לבית יהודי איתן וכביר. כך נפתרות בעיות עוד טרם צצו ונולדו. אחרת, לא חבל!

מגיש: אלי כהנא

נקודה טובה.

תערוכה יהודית בקיבוץ החילוני

קיבוץ דפנה הצפוני, השבוע.

אמן הציור ששב, ר' יעקב קמחי מגיע לקיבוץ החילוני כדי להציג בו תערוכה מצוירת המרהיבים והשובים כל-לב.

כנכתב במודעות, הוא גם מספר בפני חברי הקיבוץ את סיפור שיבתו למקורות. במסגרת זו, הוא מקריא להם קטעון קצרצר מתוך אחד מהספרונים שחיבר בנושאי יהדות [כמו: "שבת", "כפייה דתית", ועוד].

הציבור, נטול הכיפה כמוזן, מוחא כפיים בהתלהבות נמרצת.

"נדהמת", הוא שח לי השבוע, "נדהמתי איך מתייחסים בקיבוץ ישראלי-חילוני ליהדות".

בין עושר לאושר / הרב שמעון יוסף מלול

מלל רב מולל לפרש את ההבדלים בין הברכה שהואצלה על יעקב לבין זו שהואצלה על אחיו עשיו. עם זאת, בנקודה הגשמית ניתן להבחין בנקודת השקה. כך למשל, מברך יצחק את יעקב: 'וייתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש', (בראשית כז' כח) בעוד שעשו מקבל ברכה דומה: 'משמני הארץ יהיה מושביך ומטל השמים מעל' (שם כז' ט'). הברכה הבסיסית המעניקה ליעקב ולעשו את טל השמים ואת משמני הארץ, היא אותה ברכה. נשאלת אם כן השאלה, מה הוא ההבדל המהותי בין הברכה הגשמית של יעקב, לבין זו של עשו?

שאלה זו שואל בספר הזוהר והוא משיב בדרך הבאה: אכן, שני הבנים קיבלו את אותה הברכה, אך ההבדל ביניהם הוא אך ורק בדרך היישום שלה. כשיצחק הזכיר בברכתו לעשו מושגים כמו שמני הארץ וטל שמים, קרוב לוודאי שהאחרון כבר החל לתכנן את המרתפים הענקיים, המכולות העמוסות והמחסנים המלאים של חביות השמן. אולם יעקב ראה את הדברים בחזונו באור שונה; לא של השפע הגשמי אלא ביכר לראות את הברכה עצמה - עוד טרום תיהפך לקילוגרמים גשמיים.

הזוהר מספר על רבי אלעזר ברבי שמעון, שנשאל האם שמע מאביו תשובה כלשהי לשאלה-מדוע דווקא ברכות עשו התגשמו אחת לאחת, בעוד שברכות יעקב לא התקיימו כלל? ענה להם רבי אלעזר בשם אביו, שאכן- ברכות עשו התקיימו, אך גם ברכות יעקב התקיימו. ההבדל הוא שעשו ירש את הברכות שלמטה, בעולם הזה, ולכן ניתן לראות בהתגשמות הברכה בעולם הגשמי, בעוד שיעקב לקח את הברכות שלמעלה, בעולם העליון, ולכן אין השפעתם ניכרת בעולם. נראה שכוונת הדברים: משמעות לקיחת הברכות

כאן בעולם הזה היא, שעשו לקח את הברכות למשמעות המטריאליסטית שלהן. לדידו, ברכה נמדדת בכמות, ביכמה קילוגרמים יש לי. מאידך גיסא, יעקב רוצה להשאיר את הברכות במשמעותן העליונה, הרוחנית. אמנם נכון הוא שברכה שאינה מתורגמת למושגים גשמיים אינה ניכרת בעולם, אך יעקב מלמד שאם יש ברכה - ממילא יש הכל. וכשאינן ברכה - למעשה אין כלום. דברים אלו באים לידי ביטוי שנים לאחר מכן, במפגש בין עשו ליעקב, אז מעניק יעקב מתנה מכובדת, לאחיו עשיו כאשר הוא מפציר בו לקחתה. עשו מסרב, ויעקב משכנע אותו כי 'חנני אלוקים וכי יש לי כל, ויפצר בו ויקח' (בראשית לג', יא). בלשון דומה מצאנו אצל עשו, אולם שם נכתב: 'ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך' (שם לג', ט). עשו מודה שיש לו רב; הוא מדבר במספרים, מונה, שוקל ואומד את נכסיו. לכן עשו לעולם לא יכול לטעון שיש לו את הכל, שכן, כל דבר שיש לו מניין הוא בר קצה וגבול. רכוש כזה יכול להיות ברשותו היום, ומחר ברשות אחר.

לעומתו, יעקב מצהיר כי יש לו הכול. מי הוא היכול לומר כי יש לו הכול? מהו הסוד המאפשר לאדם לומר בביטחון שכזה כי אכן יש לו את הכול? יעקב לא ספר את רכושו מעולם. הוא בוחר לראות את הברכה במקורה, ולא בירידתה למושגים גשמיים. בכך מעביר כאן שיעור יסוד ביחס הנכון לרכושו של אדם בכלל, ולכסף בפרט: אדם השמח במה שיש לו, אדם המכיר בטובו של הקב"ה שהרעיף עליו את אשר הרעיף, הוא אדם שיש לו את הכול. אדם שמרגיש-יש לי רב', תמיד ירגיש בחסר. אמנם במציאות לא חסר לו מאומה, אך הרגשת החסר תלווה אותו תמיד. יעקב משיג בברכות את ההשקפה הנכונה על חיי המעשה. הוא מבין שאין זה משנה כמות הכסף ששוכב בחשבון הבנק שלך. השאלה האמתית היא מה התחושה שלך ביחס אליו. במידה והגישה נכונה, ממילא ההרגשה היא תמיד שיש לי כל. למעשה הברכה היא זו שמשנה את המבט והגישה לחיים.

~ הכותב הינו מגיד-שיעור באלעד. למשוכים פנו לפלא: 054-3299329

מנהיגים שקט

חידה: איך קורה שנכבדים דתיים מכל הארץ מגיעים לזירת הטבח בבית הכנסת ומגנים את האלימות? תקשיבו למר עודד וינר. ראיון

אם הייתם מגיעים הבוקר (רביעי) לרחבת בית הכנסת 'קהילת בני תורה' בשכונת הר-נוף בירושלים - שם התבצע אתמול טבח מחריד - לא הייתם מאמינים למראה עיניכם: אישי-דת נכבדים משלל הדתות נצפו שם קוראים לקהל מאמיניהם לזנוח את האלימות ולהשיב את השקט לעיר הקודש. אז איך קורה הפלא הזה? תקשיבו: "על פי בקשת מועצת הרבנות הראשית לישראל", מספר 'לפרש' ת השבוע' מר עודד וינר, מנכ"ל הרבנות הראשית, עד לא לפני זמן רב, "אני ממשיך לרכז, בהתנדבות, את הדיאלוג בן-דתי, אותו טיפחתי במשך שנים עם הדתות האחרות".

ספר לי על משהו שהיה לאחרונה?

בשבוע שעבר הבאתי את שגריר הוותיקן בישראל לפגישה עם הרבניים הראשיים לישראל. בנוסף, אנחנו מתכננים להביא משלחת של ראשי אוניברסיטאות מהעולם לפגישה עם הרבנים הראשיים.

יש לזה אפקט לדעתך? זה נושא פרי כל שהוא?

"בוודאי. פרי בלתי רגיל. כמו שאומרים, להבדיל אלף אלפי הבדלות, אין בעל הנס מכיר בנוס. מדובר במהלך היסטורי שאנחנו אפילו לא מרגישים אותו. הרי כל הצהרות האפיפיוריים באחרונה לפיהם היהודים הם אחינו ונתנהגה עמם כאחים, זה תוצאה, בין היתר, של הדיאלוג שיש לנו עמם. כיום, כפי שציינת, באו כל ראשי העדות לגנות ולהוקיע באורח חד-משמעי את הרצח הנתעב שהיה בבית הכנסת".

תודה, מר וינר, שלא ראית שם שייח'ים ממזרח העיר. הם פחות נראים. אז אולי העלינו חרס בדיננו?

"תשמע: ראשית, היו שם ראשי הדתות שבתוך ישראל. אגב, היו שם מספר פטריארכים ממרח ירושלים. אך כעיקרון, לגבי המוסלמים אתה צודק. קשה הרבה יותר שנוציא מהם כאלו קריאות והם גם נתונים לאיומים אם יעשו כך. יחשבו שהם משתפי-פעולה. עם-זאת, איתם אנחנו פועלים בערוצים עדינים יותר.

אז כן יש שיח איתם.

"בוודאי. אנחנו מקיימים איתם טלפונים פרטיים. אנחנו גם סוגרים איתם דברים באשר לכל מיני התלהמויות של פורעים".

קוראים כותבים

גאובות

אריאל סימן-טוב
בית הכנסת 'היכל הנס', תל אביב

הדיבור עם הקב"ה - מחולל נפלאות!

(תגובה למדור "יריית פתיחה" - גיליון 210)

שמחתי שהעלית את נושא ה'התבודדות' בתפילה עם הקב"ה. זה נושא חשוב מאוד שהוא גם בבחינת 'מת מצווה' שאין דואגים לו. עם זאת, חשיבות התפילה המתמדת עם הקב"ה מודגשת רבות בספרים הקדושים בכלל, שם נכתב שרצוי לדבר עם הקב"ה לפחות 3 פעמים ביום - גם בלי סידור. הדבר הזה, מניסיון, מחולל נפלאות. על בשרי ראיתי זאת. ושוב יישר-כוח על הדברים הנפלאים.